

4.11.2005

מכתב גלוי לשלטונות ישראל

לתשומת לבם של ציפי לבני, שרת המשפטים, ומיכאל איתן, יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת

אדון או גברת נכבדים :

The International Federation for Human (FIDH - Rights), המעודכנת על ידי הארגונים החברים בה – בצלם, האגודה לזכויות האזרח בישראל, הוועד הציבורי נגד עינויים ועדאלה בישראל ואל-חאק והמרכז הפלסטיני לזכויות אדם ברמאלה – מודאגת מאוד לנוכח הצעת החוק החדשה שהציע משרד המשפטים הישראלי, הכוללת "הוראות מיוחדות לחקירת עבירות ביטחון של מי שאינו תושב".

FIDH חוששת שכמה מהוראות הצעת החוק, שהוגשה על ידי הממשלה לכנסת ב-31 באוקטובר 2005, יפרו נורמות בינלאומיות של זכויות אדם, שישראל שותפה להן. יתרה מזו, אף על פי שהצעת החוק מוצגת כהוראת שעה שתהיה תקפה לשנה עד שנתיים, FIDH חוששת שהוראות אלה, אם יקבלו תוקף של חוק, ישתלבו בחקיקה עתידית להסדרת הליכי החקירה בעבירות ביטחון.

הצעת החוק תאפשר לשב"כ להחזיק במעצר אדם שאינו תושב ישראל, החשוד בביצוע עבירות ביטחון, עד ל-50 יום בלי שיוכל לפגוש עורך דין. זוהי הפרה של סעיף 9 באמנה הבינלאומיות לזכויות אזרחיות ופוליטיות. ועדת האו"ם לזכויות האדם, במסקנותיה הסופיות שפורסמו ב-21 באוגוסט 2003, ביטאה את דאגתה בנוגע לשימוש במעצר ממושך בלי גישה לעורך דין. הוועדה קראה לשלטונות ישראל להבטיח ש"איש לא יוחזק יותר מ-48 שעות בלי גישה לעורך דין". בנוסף, בנוגע לפגיעה בהוראות סעיף 9, שאושרר על ידי ישראל והמתייחס למצב חירום, הוועדה הביעה דאגה מ"ההגבלות על גישה לייעוץ משפטי ולמסירת הסיבות המלאות למעצר. הגבלות אלה מפחיתות את יעילותה של הביקורת השיפוטית ולכן הן מעמידות בסכנה את ההגנה מפני עינויים ויחס לא הומני אחר, האסורים על פי סעיף 7, ופוגעות בסעיף 9 באופן חמור יותר ממה שלדעת הוועדה מותר בהתאם לסעיף 4".

נוסף על כך, הצעת החוק מאפשרת לשלול מהחשוד את הזכות להיות נוכח בכל הדיונים בבית המשפט, מלבד השימוע הראשון בנוגע להארכת מעצרו לתקופה של עד עשרים יום. כן נשללת מהאסיר הזכות להיות נוכח בכל הדיונים להארכת מעצרו, מלבד הדיון הראשון על הארכת

המעצר מעשרים יום לארבעים יום. בארבעים הימים הראשונים לחקירתו, חשוד יוכל לפגוש רק את חוקריו ואת השופט שיהיה נוכח בשני הדיונים להארכת המעצר.

נוכחות החשוד בבית המשפט בדיוני הארכת המעצר היא ערובה חשובה למניעת עינויים והתעללות, בהתאם לסעיף 11 של האמנה נגד עינויים ויחס או ענישה אכזריים, בלתי אנושיים או משפילים, שאושררה על ידי ישראל ב-1991. לפי אמנה זו, "כל מדינה שהיא צד לאמנה תעקוב באופן שיטתי אחר חוקים, הוראות, שיטות ונהגים הנוגעים לחקירות, כמו גם אחר סידורי המשמורת והטיפול באנשים הנתונים לכל צורה של מעצר או כליאה בכל אזור הנמצא בסמכותה השיפוטית, מתוך כוונה למנוע כל מקרה של עינויים".

לבסוף, החוק המוצע יפלה לרעה לא-תושבים, תוך הפרת הוראותיו של סעיף 5(a) של האמנה הבינלאומית לביעור כל צורות האפליה הגזעית (ICERD). המדינות החתומות על האמנה מחויבות לערוב לזכותו של כל אדם, בלי הבדל גזע, צבע, שייכות לאומית או שייכות אתנית, לשוויון לפני החוק. במיוחד הן מחויבות לאפשר מימוש של הזכות ליחס שווה לפני בתי המשפט וארגונים וזרועות אחרים העוסקים במשפט.

אדוני, גברתי, FIDH קוראת לשלטונות ישראל לשקול מחדש הצעת חוק זו, מכיוון שהיא מאפשרת החזקה ממושכת של עצירים בתנאי בידוד. יש להבטיח שכל תיקוני החקיקה של ישראל יתאמו לכל ההוראות של מסמכי זכויות האדם הבינלאומיים שאושררו על ידי ישראל, ובמיוחד של האמנה הבינלאומית לזכויות אזרחיות ופוליטיות והאמנה הבינלאומית לביעור כל צורות האפליה הגזעית (ICERD). כדי למנוע כל אפליה נוספת, FIDH ממליץ להקפיד על ההערות הכלליות 30 ו-31 של ICERD, המתייחסות ללא-אזרחים ולביעור אפליה גזעית במינהל ובפעילות של מערכת המשפט הפלילית (התקבלו ב-16 באוגוסט 2005).

שלכם בהוקרה,

סידיקי כבה

נשיא הפדרציה הבינלאומית לזכויות אדם